

Promenaden

Når mennesket ser på naturen

Udgivet den **11. december 2015** af **Kamilla Lofstrom**

I dette semester underviser jeg igen i Anmelderi på Litteraturvidenskab på IKK, KUA. **Emilie Bessing**, der følger kurset, har skrevet en anmeldelse af det nye tidsskrift 'Ny Jord', der udkommer på Forlaget Virkelig og er redigeret af

Jepp Carstensen

Peter Meedom

Sofie Isager Ahl

Ester Fritsch

Christoffer Basse Eriksen

Andreas Vermehren Holm

Anmeldelsen kommer her:

Før jeg læste 'Ny Jord – tidsskrift for naturkritik', som netop er udkommet på Forlaget Virkelig, havde jeg aldrig set et tidsskrift som til forveksling lignede en tung roman, med lerbrunt hardcover og medfølgende bogmærke, der synes at sige: Du må godt læse mig langsomt, i mindre bidder. 'Ny Jord' kunne sagtens have været holdt kortere og strammere, end det er. Godt det ikke er blevet det, for det er netop i denne lange, rolige, ophobende form, at 'Ny Jord' finder sit ståsted og perspektiv.

Klimakrise, masseuddøen, bæredygtighed, CO2-kvoter. Det er efterhånden ren rutine at høre og tale om jordens økologiske krise, vor tids måske mest presserende, altomfattende, men også ubegribelige og uoverskuelige problem. Vi er sågar begyndt at tale om, at vi kun taler om, men ikke for alvor gør noget ved klimakrisen. Filosofen Timothy Morton, som beskæftiger sig med natur, økologi og æstetik, mener at al den information, vi bliver bombarderet med, kun gør det sværere at forholde sig til klimaet. Han sagde i en samtale med kunstneren Olafur Eliasson på dette års dokumentarfilmfestival CPH:DOX, at det er umuligt at tænke på klimakrisen i mere end tre sekunder uden enten at begynde at kede sig eller begynde at græde af fortvivlelse.

'Ny Jord' vender med sin ro og nænsomhed ryggen til klimadebattens katastroferetorik. Tidsskriftet minder mig om

en nysgerrig, nørdet og tålmodig sommerfuglesamler eller ornitolog ude på at undersøge menneskets forhold til det, vi kalder natur. Flere tekster er også skrevet i denne ånd. Forsker Rasmus Ejrnæs skriver om at samle svampe, den tyske forfatter Ernst Jünger (1895-1998) om insektjagt på stranden og kunster Carl Christian Tofte om at betragte fugle og planter og fortolke dem i sine tegninger.

I tidsskriftets forord er der en direkte efterlysning af "den varige interesse for naturen (...) Sjældent skabes der rum til at stille spørgsmål til vores natursyn hinsides klimakrisens blanding af alarmisme og nihilisme og hen imod hvordan grundlæggende forestillinger om klima, miljø, liv, værdi, arv, skønhed – alle under henvisning til naturen – vandrer ubundet og er blevet til i en diskussion, der ikke skeler til grænserne mellem videnskab, kunst, politik og litteratur". 'Ny Jord' vil skabe et sådant tværdisciplinært rum. Der er faglige tekster inden for felter som biologi, antropologi og kulturhistorie, som f.eks. biokemiker og semiotiker Jesper Hoffmeyers artikel 'Biosemiosis som årsagskategori' om en retning inden for biologien, som arbejder ud fra en idé om, at tegn- og betydningsprocesser ikke er et særkende for menneskelig kultur, men et grundlæggende princip for alt levende. Lidt fladpandet formuleret vil det sige, at f.eks. planter kommunikerer med tegnsystem, altså en form for sprog (!). 'Ved vejen, det grønne inden tørken' af forfatter Liv Sejrbo Lidegaard er et af de mange skønlitterære bidrag. Gennem hele denne tekst driver et porøst, elsket 'I', som tiltales. "I morges løb vi mellem skorstenene, isen i tagrenderne, bikubernes mylder, med lette fødder, hurtige af vind, af jeg vil have jer, her, af vi er her nu, og jeg kan ikke forlade jer". Alting må føles helt nært og tydeligt; at ligge på varm asfalt, gnide sig ind i jord og harpiks, kysse med læber indsmurt i sølv og blod. Samtidig er der følelser, der går langt ud over et enkelt nu eller jeg: 'Hver dag er en dag, hvor jeg studerer resultaterne af en omsorg, der har varet meget længere end os'.

Hvor går grænsen?

"Forudsætningen for at bedrive naturkritik, mener vi, er én gang for alle at komme ud over forestillingen om, at mennesket og naturen er adskilte eller på nogen måde mulige at holde fra hinanden". Sådan formuleres den tanke, som ligger til grund for og udforskes i 'Ny Jord's tekster.

Tanken bliver især perspektivrig igennem den store vægt, der lægges på det historiske. Den første tekst 'Modernitetens skrøbelige klima', skrevet af to franske klimahistorikere Jean-Baptiste Fressoz og Fabien Locher, opridser en historie over europæisk klimabevidsthed før industrialiseringen og gør opmærksom på, at det ikke først er i vores skyld- og dommedagsbevidste nutid, at mennesket er blevet opmærksom på sin påvirkning af naturen og miljøet. Der er igen noget samleragtigt over dette neddyk i historien, og mange af mine yndlingsmomenter og nye opdagelser kommer ud af dette, særligt introduktionen til og nyoversættelsen af den tyske digter Ernst Herbeck (1920-1991). Hans digt 'Depression' lyder: "Depressionen er en øjensygdom. / Kommer af dyrenes megen / lidelse svin og tiger. / sørgmodighed. Mere at spise."

Det spirituelle er i nogle tekster der, hvor en tættere kontakt med og større respekt for naturen måske kan findes, som f.eks. i tre tekster om og af Frans af Assisi (1182-1226), 'økologernes skytshelgen'. I forfatter Andreas Vermehren Holms indsigtfulde tekst 'Livsform for Frans af Assisi' er der stor tiltro til en sådan mulighed. "Frans af Assisi opfattede sig selv som en del af værket, et stykke natur på lige fod med alt andet". Denne bevidsthed om samhörigheden mellem menneske og natur ses som grundlæggende for, at det var umuligt for Frans af Assisi at fortsætte med at misbruge naturen. Vermehren Holm finder et direkte radikalt potentiale hos Frans af Assisi: "den mytologi som er spundet op omkring ham, opfordrer til en tænkning og en praksis, der er både posthumanistisk og

postantropocentrisk.”.

Der er virkelig spændende perspektiver og muligheder i dette, selvom jeg generelt er skeptisk over for tanken om, at vi bør, eller overhovedet kan, bevæge os helt væk fra et antropocentrisk syn på verden. Hænger vi som mennesker ikke på vores menneskelige briller? Og er det ikke nødvendigt at acceptere dette, hvis vi skal vedkende os et ansvar over for alt det ‘andet’, ikke-menneskelige vi påvirker?

Disse tanker må vel også overvejes i forhold til verdens nuværende situation, og her tvivler jeg på, om potentialet i Frans af Assisis tanker kan overføres sådan uden videre. Kan menneskets manglende handlekraft ift. verdens nuværende situation siges at skyldes manglende opmærksomhed på og bevidsthed om, hvad det er, vi gør ved planeten? Handler det ikke i højere grad om, at vi godt ved, at vores forhold til jorden er voldeligt og misbrugende, men at vi er magtesløse i forhold til problemernes omfang?

Romantisk eller radikalt?

‘Ny Jord’s betragtning af det, vi mennesker kalder natur, og vores påvirkning af den har en indbygget risiko for i sin begejstring at falde ned i en tilbageskuende romantisering af denne ‘fascinerende’ natur. Langt oftest undgås denne risiko dog, og teksterne bliver ukueligt ved med at undre sig. I slutningen af Andreas Vermehren Holms førnævnte tekst spørges der f.eks. ”hvad skal man følge, hvis man ikke vil frem i verden; hvis man ikke vil fylde og ikke vil fratage; hvis man ikke vil være uafhængig; hvis man ikke har nok i sig selv og aldrig vil have”. Hvis der er spørgsmål, det er værd at blive ved med at stille, må det være sådan nogle.

Antropolog Sofie Isager Ahls tekst med titlen ‘Naturens disciple’ er et andet eksempel på, at jeg må pakke min skepsis væk og på, at den latente sentimentalitet ikke får overtaget. I teksten møder vi to gamle franske søstre, der hele deres liv har dyrket ‘naturvin’ og aktivistisk trodset den nationale kontrols krav. ”De er forelskede i deres jord”. Denne forelskelse, samt jordens og kroppenens gensides påvirkning af hinanden, fremstår konkret og levende mystisk.

Hvor stor forskel gør det for klimakrisen, at jeg er mere bevidst om, at det ikke er muligt at trække grænser mellem natur og menneske? Nok ikke vildt stor. Men det er ligesom heller ikke pointen. I det perspektiv er jeg alligevel så ufatteligt magtesløs og lille, og kloge folk som Timothy Morton siger, at jordens undergang allerede har fundet sted, og at det er det, vi nu skal forsøge at forstå og håndtere. Måske netop derfor bliver det endnu mere presserende og betydningsfuldt at lægge mærke til det, der er her nu, og være mere opmærksom på, hvordan jeg påvirker det og det påvirker mig.

Forord og indholdsfortegnelse til ‘Ny Jord’ kan læses [her](#)

Dette indlæg blev udgivet i [Emilie Bessing](#), [litteraturkritik](#), [Natur](#), [Økokritik](#), [økolitteratur](#) af [Kamilla Lofstrom](#). Bogmærk [permalinket \[http://prmdn.dk/naar-mennesket-ser-paa-naturen/\]](http://prmdn.dk/naar-mennesket-ser-paa-naturen/) .

EN TANKE OM "NÅR MENNESKET SER PÅ NATUREN"

Maja Lucas

, **15. december 2015 kl. 08:28** skriver:

Tak for den tekst. Det var virkelig interessant at læse – om tidsskriftet og om Emilies overvejelser.